

מצודת פטיש

נזכרו הבריטים בכלל הישן "בתחבולות תעשה מלחמה". וכאן הגה קצין המודיעין הבריטי ריצ'רד מיינרצהאגן, את התרגיל המבריק: להטעות את הטורקים כאילו מאמץ הלחימה העיקרי מכוון כלפי עזה, וכי התקפה על באר שבע אינה אלא פעולת הסחה. התרגיל היה "לאבד" תרמיל ובו מפות, מסמכים, מכתבים שנועדו ליצור את הרושם שהמטרה - עזה. ב-10 באוקטובר 1917 דהר מיינרצהאגן על סוסו באזור הזה, חצה את הקווים הטורקיים, "נקלע" לאש טורקית, ברח כל עוד רוחו בו (ברח ממש. חסר היה לו שיתפסו אותו) ו"השמיט" את התרמיל. התרמיל נאסף בידי הטורקים, שהתרשמו מנכונות הדברים, הסיטו כוחות לתגבר את ההגנה על עזה - ואז באה ההתקפה שהכריעה את באר שבע ופתחה למעשה את הדרך לכיבוש הארץ.

במצודה נערכים מופעים, פסטיבלי אוכל וקונצרטים. במגלשת הציפור הגדולה - תרומתם של האמנים איגור סרני ורוסלן סרגייב - גולשים הקטנים לשמחת הוריהם, והסיפור ההיסטורי ההוא, שהייתה לו תרומה חשובה מאין כמוה בשינוי ההיסטוריה של הארץ הזאת, נדחק לקרן זוית, כי לחיים יש כוח משלהם.

פוערת פיה מערה מלאכותית גדולה, X 60, 40, שישה מ' גובהה, הנשענת על עמודים עבים התומכים בתקרה לבל תקרוס. ראשיתה, ככל הנראה, כמחצבה שכרו בה אבני בניין; ואחר כך, על פי שאריות הטיח שימשה כמאגר מים; ואחר כך, לפי הריח והפיח שימשה כמערת רועים, וייתכן שהיו בה עוד שימושים שמתבעם אמורים להיות רחוקים מעיניים זרות. מה היו? כל אחד על פי דמיונו.

באה עיריית אופקים, בשיתוף הקק"ל ומוסדות נוספים, והפכה את השטחים המקיפים את המצודה ואת המערה לפארק נטוע איקליפטוסים ועצי אשל ובו מתקני משחקים, מגלשה לילדים, פינות ישיבה וכיו"ב. בחופשות המקום הומה, מה שאומר שהפארק חיוני לתושבים.

פעם, לפני 90 שנה, בימי מלחמת העולם הראשונה, עלו הבריטים ועוזריהם מסיני כדי לכבוש את הארץ מידי הטורקים, שכבשו אותה 400 שנה לפני כן מאלה שכבשו אותה לפנייהם, וכן הלאה וכן הלאה. לצד הצבא הטורקי היו גם יחידות גרמניות ואוסטריות, שלחמו היטב, הקיזו את דמם של האנגלים, וכתוצאה מכך

אם אספר לכם שהגעתי עד למצודת פטיש, ליד העיר אופקים שבנגב, כדי להיות במקום שבו נעשה "תרגיל מסריח" - מבחינת הטורקים, תרגיל שבעיני הבריטים היה מבריק - אל תאמינו לי. הגעתי למצודת פטיש כדי להיווכח איך עיר נגבית הופכת את עצמה למוקד משיכה לתיירות פנים, כדי להיות על המפה. מיד אגיע לתרגיל המבריק, אבל לכוון הפוליטיקה - אופקים תחילה.

ההתחלה הייתה בימי העלייה ההמונית. הגיעו עולים רבים שצריך היה לשכן אותם. תחילה קמו המעברות: אוהלים, צריפים, בדונים ושאר אלתורים, ואחר כך קמו עיירות הפיתוח, והסיפור ידוע. אופקים מתפתחת יפה למרות הקשיים, וכאשר אפשר היה לה להרים את הראש, ראתה והנה במזרח העיר, על גבעה נישאה מעל לנחל אופקים, מזדקרת מצודה טורקית מרשימה, שבימי הטורקים נקראה קלעת פוטס ובמימינו מצודת פטיש.

המצודה נבנתה ב-1894 כדי למקם בה משמר טורקי שיפקח על הנעשה בסביבה וירסן את המלחמות העקובות מדם של השבטים הבדויים. מתחת למצודה